

SPYLA!

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 1.10.2004

č. 21

Horší po lepším

Překlady vznikají i bez objednávky, takové někdy tiskem nevyjdou, je lhostejné, jestli jsou výstižnější nežli ty zveřejněné, a co je zvlášť podivné, může se snadno uplatnit horší po lepším. To je tím, že o zadání rozhodují osobní vztahy. Puškinova Oněgina přeložil Josef Hora, měli bychom být rádi, že uplývající čas přináší dílu patinu, vždyť Puškin dávno není náš současník. I Josef Hora má předchůdce, ovšem básnicky slabší. Zdálo by se tedy, že ruský Oněgin dostal českého zástupce, a další pokusy se nebudou konat. Měl by nám být Josef Hora o to dražší, že nás ve válce povzbuzoval mezi řádky, a pak na prahu osvobození 1945 zemřel. Mladá Olga Mašková přeložila Oněgina po něm. Byl to pokus, který se zdařil i nezdařil. Její překlad je modernější, a přece trvá jen jako věčný následník trůnu. Nebylo na tom dost. Vznikl další překlad a dostal cenu. Ale škoda práce toho jinde průbojného překladatele. Horův Oněgin je součást klasické české literatury, v tom ho nelze předstihnout. V poslední době se objevila i jiná zavádějící ocenění. Cena za poemu „Černýj čelovek“ je poplatná módě lascivní surovosti. Báseň byla přeložena podle smyslu a rytmu jako Černý nepřítel, jindy jako Černý muž. Nemůžu tvrdit, že jsem nevyvratně objektivní, když oceněný překlad pokládám za nevhodnou travestii, třeba se právě na soudobé přednosti vztahuje replika jednoho oponenta mého tvrzení, že vycházejí horší překlady po lepších, a ta zní: „Jak pro koho.“ Ano, naši současné prezentaci literatury je bližší travestie originálu, hlavně že překlad upoutá pozornost, a jen několik ctitelů věrnosti tvrdí se mnou opak.

Českých čtenářů poezie není tolik, aby se jimi daly pokrýt mnohočetné překlady oblíbených básní, ale nekladou se meze, jde-li o lepší po horším. Přitom u nás chybí mnoho literárních děl, nezbytných, abychom se stali velmocí – ne překladatelskou – ale v kultuře světovou. Především sondy do hloubky času i do širé planety zaslouží ocenění a následování.

Zdenka Bergerová

sloupek byl uveřejněn v Týdeníku Rozhlas č. 32/2004

Anketa – „Kdy, proč a jak překládat věci již přeložené“

Překladatel „má“ přeložit dílo již přeložené, pokud mu na něm záleží a přeloží je určitě lépe než publikovaný kolega (ať již z důvodu zastaralosti původního překladu nebo jeho skutečné nedostatečnosti). Překladatel „může“ přeložit dílo již přeložené, pokud má na jeho překlad výrazně odlišný názor než autor překladu publikovaného, pokud však je tento překlad kvalitní, vystavuje se tak velikému riziku, že nad ním řada kolegů bude kroutit hlavou, případně ho někteří budou podezírat ze zfamfrnělosti nebo dokonce ze zjištěných úmyslů.

Překladatel smí přeložit dílo již přeložené za stejných předpokladů jako u varianty „může“, neboť pro daný účel můžeme považovat výrazy „může“ a „smí“ za synonyma. Překladatel „nemusí“ přeložit dílo již přeložené, neboť ve skutečnosti nemusí přeložit ani dílo dosud nepřeložené. Proč by taky musel?

**Ladislav Šenkyřík,
absolvent MFF UK**

Na otázku „Kdy, proč a jak překládat věci již přeložené“ bych řekl, že je obtížné to nějak normativně stanovit.

1. Pokaždé, když pocítujeme, že dané dílo může něco nového říci současnému recipientovi, že komunikace tohoto díla se soudobým kontextem je objevná. Někdy není na škodu, vzniknou-li synchronně i dva překlady tétož díla, protože jeden překlad zpravidla nemůže zcela vyčerpat „sémantický prostor“ originálu. (Jsem si vědom, že z hlediska knižního trhu je to ale jen „zbožné přání“ . . .)
2. Překládat musíme tak, abychom vystihli možnost komunikace se soudobým kontextem, protože – jak už řeklo mnoho lidí – není tolik důležité, jaké výrazové prostředky překladatel použije, ale co si přitom myslí, jak vnímá a interpretuje originál. Zejména tato složka překladového textu zastarává nejrychleji (mnohem rychleji než jazyk přijímací kultury).

Oldřich Richterek

Já už tu (krásnou) literaturu pár let nepřekládám, jen tu technickou, takže si mohu dovolit kacírský názor: překladatel má, může a smí přistoupit k překladu díla již přeloženého, když si to u něj zákazník objedná a je reálné, že mu to také zaplatí. „Musí“ k němu pak přistoupit tehdy, pokud je na dotyčném zákazníkovi existenčně závislý. Je samozřejmě otázkou, co je to „dílo“.

Martin Janda

Do nového překladu díla by se měl člověk podle mého názoru pustit tehdy, když „musí“, tj. když ho dané dílo oslovuje natolik, že cítí nutnost se s touto hodnotou změřit (i přes oprávněnou obavu, že se úkolu nedokáže zhostit beze zbytku) a zprostředkovat ji. Je to tedy otázka vnitřního klimatu a vybavenosti. – Zda se nové dílo skutečně dostane na „druhou stranu mostu“, příp. jak bude přijato, je ovšem jiná věc (nemálo závislá na postavení hvězd aj. agentů, ale někdy také na další z otázek: JAK?). . .

Dana Svobodová

Překladatel nechť znovu přeloží dílo již přeložené, jestliže

1. dosavadní překlad je průkazně špatný/nevyhovující;
2. cílový jazyk se natolik proměnil, že překlad je zastaralý/těžko srozumitelný/až komický;
3. má sám k dílu takový vztah, že si je přeloží třeba jen pro svou potřebu znovu;
4. překlad si u něho z vlastních důvodů a na své riziko objedná nakladatel.

Dr. Vratislav Slezák

K otázce nejdříve pár poznámek: mezi interpretací a překladem není zásadního rozdílu. Umění nejde nikdy úplně a zcela správně ani interpretovat ani přeložit.

Interpretace/překlad může být lepší nebo horší, jiná nebo stejná, vždy však jen v porovnání s jinými interpretacemi/překlady. Byť by ony zůstaly jen možné a nikdy se nerealizovaly. Tak se hodnota každé interpretace/překladu vyjevuje s každou novou interpretací, s každým novým překladem.

A teď k otázce samotné: kdy tedy musí překladatel překládat přeložené? Když má pocit, že bez jeho překladu dílo ztrácí něco, co ho činí překladuhodným. Když má osvědčit, zda dílo samé neztratilo nic z toho, co jej činí uměním. A také když se nebojí.

Josef Šlerka

Жалобная книга

Лежит она, эта книга, в специально построенной для нее конторке на станции железной дороги. Ключ от конторки «хранится у станционного жандарма», на деле же никакого ключа не нужно, так как конторка всегда отперта. Раскрывайте книгу и читайте:

«Милостивый государь! Проба пера!?»

Под этим нарисована рожица с длинным носом и рожками. Под рожицей написано:

«Ты картина, я портрет, ты скотина, а я нет. Я – морда твоя.»

«Подъезжал к сией станции и глядя на природу в окно, у меня слетела шляпа. И. Ярмонкин.»

«Кто писал, не знаю, а я дурак читаю.»

«Оставил память начальник стола претензий Коловроев.»

«Приношу начальству мою жалобу на Кондуктора Кучкина за его грубости в отношении моей жене. Жена моя вовсе не шумела, а напротив старалась чтоб все было тихо. А также и насчет жандарма Клятвина который меня Грубо за плечо взял. Жительство имею в имени Андрея Ивановича Ищеева который знает мое поведение. Конторщик Самолучшев.»

«Никандров социалист!»

«Находясь под свежим впечатлением возмутительного поступка... (зачеркнуто). Проезжая через эту станцию, я был возмущен до глубины души следуемым... (зачеркнуто). На моих глазах произошло следующее возмутительное происшествие, рисуемое яркими красками наши железнодорожные порядки... (далее все зачеркнуто, кроме подписи). Ученик 7-го класса Курской гиназии Алексей Зудьев.»

«В ожидании отъезда поезда обозревал физиогномию начальника станции и остался ею весьма недоволен. Объявляю о сем по линии. Неунывающий дачник.»

«Я знаю, кто это писал. Это писал М. Д.»

«Господа! Тельцовский шуллер!»

«Жандармиха ездилa вчера с Буфетчиком Костькой за реку. Желаем всего лучшего. Не унывай жандарм!»

«Проезжая через станцию и будучи голоден в рассуждении чего бы покушать я не мог найти постной пищи. Дьякон Духов.»

«Лопай, что дают...»

«Кто найдет кожаный портсигар тот пушай его отдаст в кассу Андрею Егорычу.»

«Так как меня прогоняют со службы, будто я пьянствую, то объявляю, что все вы мошенники и воры. Телеграфист Козмодемьянский.»

«Добродетелью украшайтесь.»

«Катинька, я вас люблю безумно!»

«Прошу в жалобной книге не писать посторонних вещей. За начальника станции Иванов 7-ой.»

«Хоть ты и седьмой, а дурак.»

А. П. Чехов

A. P. Čechov: Kniha stížností

Ta kniha leží ve zvláštní kanceláři v nádražní budově. Klíč od ní je prý „uložen u nádražního strážníka“, ale ve skutečnosti žádný nepotřebujete, protože ta komůrka je vždy odemčená. Takže stačí už jen knihu otevřít a číst:

„Velectěný pane! Zkouška pera!“

K zápisu je připojena tlama s dlouhým nosem a růžky. Pod ní je napsáno:

„Ty jsi obraz a já ne, ty jsi prase a já ne. Tohleto je tlama tvoje.“

„Přijížděje k této stanici a patře oknem do krajiny, uletěl mi klobouk. I. Jarmonkin.“

„Sice nevím, kdo to píše, přesto, já vůl, čtu to tiše.“

„Na památku svého pobytu vedoucí reklamační kanceláře Kolvrojev.“

„Sděluji tímto P. T. direkci svou stížnost na Konduktéra Kučkina za jeho opovázlivosti potažmo na mou ženu. Má žena naprosto nerámusila, alébrž se naopak snažila, aby byl naprostý klid. A také kvůlivá strážníka Kljatvina, který mě neurvale popad za rameno. Stálé bydliště mám na panství Andreje Ivanoviče Iščejeva který ví, co jsem zač. Úředník Samolepšev.“

„Nikandrov je socialista!“

„Jsa ještě pod čerstvým dojmem pobuřující události. . . (přeškrtnáno). Projížděje touto železniční stanicí, byl jsem do hloubi duše rozhořčen tímto. . . (přeškrtnáno). Přimo před mýma očima došlo k politováníhodnému činu, výmluvně dokládajícímu pořádky na naší železnici. . . (dál už je přeškrtnáno všechno, vyjma podpisu). Septimán Kurského gymnázia Alexej Zudjev.“

„Při čekání na vlak jsem studoval fyziognomii přednosta stanice, která na mě učinila velmi nepříznivý dojem. Což tímto oznamuji. Neúnavný chatař.“

„Však já vím, kdo to psal. To napsal M. D.“

„Panstvo! To je ten podvodník z Tělcova!“

„Strážníková si včera vyrazila s bufetářem Kostou za řeku. Přejem hodně štěstí. A ty si z toho nic nedělej, strážníku.“

„Projížděje touto stanicí a byv velmi vyhládlý přemítal jsem co bych snědl leč po postním jídle jsem se pídil marně. Děček Duchov.“

„Žer, co je. . .“

„Když někdo najde koženou tabatěrku ať ji odevzdá do pokladny Andreji Jegoryčovi. . .“

„Jelikož mě propouštějí od dráhy, protože prý piju, tak vám oznamuju, že jste všichni zloději a podvodníci. Telegrafista Kozmoдемjanskij.“

„Zušlechtujte se ctností.“

„Kátinko, šíleně vás miluju!“

„Prosím, aby do knihy stížností nebylo vepisováno, co tam nepatří. V zastoupení přednosta stanice Ivanov 7.“

„Jak jsi sedmej, tak jsi blbej.“

přeložil Libor Dvořák

A. P. Čechov: Kniha stížností

Pro tuhle knihu byla na nádraží zřízena zvláštní maličká kancelář. Klíč od ní „je uschován u staničního dozorce“, ve skutečnosti není však klíče nikdy třeba, protože místnost je stále otevřená. Otevřete tu knihu a přečtete si, co je v ní zapsáno:

„Milostivý pane! Zkousím pero!“

Pod tím je nakreslená hlavička s dlouhým nosem a s růžky. Pod ní čtete: „Kdo to psal, ten se smál, hejbal nosem, hádej, kdo sem!“

„Přijížděje k této stanici a hledě oknem v přírodu, uletěl mi klobouk. I. Jarmonkin.“

„Kdo to psal nevím, ale kdo to čte, je vůl.“

„Na památku vepsal vedoucí oddělení stížností Kolovrojev.“

„Vznáším k představenstvu žalobu na konduktéra Kučkina, neboť se zachoval hrubě k mé ženě. Není pravda, že má žena hlučela, naopak, nabádala, aby byli všichni tiše. A také na strážníka Kljativina, který mě uchopil hrubě za rameno. Mé bydliště je na statku Andreje Ivanoviče Iščejeva, který dosvědčí mou bezúhonnost. Samoluščev, účetní.“

„Nikandrov je socialista!“

„Pod čerstvým dojmem ohavného činu... (přeškrtnuto). Při průjezdu touto stanicí jsem byl pobouřen do hloubi duše následujícím... (přeškrtnuto). Před mýma očima došlo k této do nebe volající příhodě, vykreslující sytými barvami poměry na našich železnicích... (vše další až na podpis přeškrtnáno). Alexej Zudjev, žák sedmé třídy kurského gymnázia.“

„Zatímco jsem čekal na odjezd vlaku, studoval jsem fyziognomii přednosta stanice a vůbec mě neuspokojila. Tak to hlásím. Na myslí neklesající výletník.“

„Vím, kdo to napsal. To napsal M. D.“

„Pánové! Tělcovskij je falešný hráč!“

„Dozorcova žena si vyjela včera s číšníkem Kostou za řeku. Všechno nejlepší! Hlavu vzhůru, pane dozorce!“

„Projížděje hladov touto stanicí, nemohl jsem sehnat postní jídlo. Duchov, diákon.“

„Žer, co je!“

„Kdo najde koženou tabatěrku, ať ji odevzdá v pokladně Andreji Jegoryči.“

„Jelikož mě vyhazují, prej pro opilství, ze služby, prohlašuju, že jste všichni podvodníci a lháři! Telegrafista Kozmoděmjanskij.“

„Ctnost nechť je vám okrasou.“

„Kátinko, já vás mám šíleně rád!“

„Prosím, nepište do knihy stížností nepatřičné věci! Za náčelníka stanice Ivanov 7.“

„Třeba jsi sedmý, jsi blb!“

přeložil Jaroslav Hulák

Decameron – Terza giornata, novella prima

... Ultimamente la badessa, che ancora di queste cose non s'accorgea, andando un dē tutta sola per lo giardino, essendo il caldo grande, trovñ Masetto (il qual di poca fatica il dē, per lo troppo cavalcar della notte, aveva assai) tutto disteso al l'ombra d'un mandorlo dormirsi, e avendogli il vento i panni dinanzi levati indietro, tutto stava scoperto. La qual cosa riguardando la donna, e sola vedendosi, in quel medesimo appetito cadde che cadute erano le sue monacelle; e, destato Masetto, seco nella sua camera nel menñ, dove parecchi giorni, con gran querimonia dalle monache fatta che l'ortolano non venia a lavorar l'orto, il tenne, provando e riprovando quella dolcezza la qual essa prima all'altre solea biasimare.

Ultimamente della sua camera alla stanza di lui rimandatolne, e molto spesso rivolendolo, e oltre a ciñ piũ che parte volendo da lui, non potendo Masetto sodisfare a tante, s'avvisñ che il suo esser mutolo gli potrebbe, se piũ stesse, in troppo gran danno risultare. E perciñ una notte colla badessa essendo, rotto lo scilinguagnolo, cominciñ a dire: - Madonna, io ho inteso che un gallo basta assai bene a dieci galline, ma che dieci uomini possono male o con fatica una femina sodisfare, dove a me ne conviene servir nove, al che per cosa del mondo io non potrei durare; anzi son io, per quello che infino a qui ho fatto, a tal venuto che io non posso far né poco né molto; e perciñ o voi mi lasciate andar con Dio, o voi a questa cosa trovate modo.

La donna udendo costui parlare, il quale ella teneva mutolo, tutta stordē, e disse: – Che č questo? Io credeva che tu fossi mutolo.

– Madonna, – disse Masetto – io era ben cosē, ma non per natura, anzi per una infermitř che la favella mi tolse, e solamente da prima questa notte la mi sento essere restituita, di che io lodo Iddio quant'io posso.

Dekameron – Příběh první

... A naposledy abatyše, kteráž se takových věcí nenadála a neznamenala, jeden den šla jest se procházet sama do zahrady a rovně v tu chvíli, když slunce největší horkost dává, kdežto Kostrba od díla a od veliké jězdy, kterůž byl jest tu noc učinil, jakž dlůh byl se jest ztáhl, jakž obyčej lidem po takové jízdě bývá. Pod jedniem mandlovým dřevem v stínu na hřbetě ležícíeho našla jest, an spí, a vítr byl jemu košili napřed na břich zhuóru převrhl; takže jemu palec pátý nahý ostal byl, kterémuž paní stydlivé hanba říkají. A jakž to abatyše uhlédala velmi pilně to uznamenavši, vidúci, že jedné sama jest, také v túž žádost a libost upadla jest, jako její panny byly učinily, ihned Kostrbu zbudivši, do své komory vedla jest, kteréhož několiko dní majíc, veliké žehránie od svých panen majíc, u sebe jej chovala jest. A tak pravíce, že to dobře nenie, že zahradník tak dlůho zahrady pusté nechává a jí nekopá. Ale přesto abatyše chovala jest jeho tak dlůho, až jest dobře pokusila, co jest prvé haněla. Však proto po některých dnech zase jej do jeho pokojíka poslala a potom více než jiné mnišky jeho požívala, činieci se skrze něj účastna světa tohoto cukrové sladkosti. Kdež tu již ten dobrý Kostrba velmi jest sobě tu práci obtěžoval, při nejmenšiem devětkrát přes noc, kromě ve dne, přes pole jezdit musil, kdež ten dobrý druh těm věcem tak dosti činiti nebyl zvykl. A protož počal sobě rozmyslovati, měl-li by

v tom déle státi a za němého odbývati, že by skrze to mohl škodu vzíti. Jednú byv u abatyše sám sobě jazyk rozvázav i počal zase mluvíti a řekl: „Paní, často sem znamenal i slýchal, že jeden kohút devieti slepicíem muož potreby dosti učiniti, a deset mužúov jedné ženě dosti učiniti nemohú. A já jich devět musím opatrovati a jim k službě býti hotov. Takové věci já více nemohu jednati a puósobiti, co sem až do této chvíle jednal. Neb mě již k tomu přivedlo, že již ani málo, ani mnoho mohu. Protož pusťte mě již od sebe, aneb se něčeho domyslte, abych mohl déle živ býti.“

A když to abatyše uslyšela, že Kostrba mluví, kteréhož měla a za to jest držala, že by němý byl, všecka ztrnuvši, lekši se i řekla jest: „Ouvech, co jest to, já sem se domnívala, že by ty němý byl.“

I řekl jest paní Kostrba: „Bylť sem němým, ale ne přirozeně, ale u veliké nemoci leže; byla mi řeč odjata, kteráž mi řeč v této noci minulé – Pán Buóh bud pochválen – zase navrácena jest.“

přeložil Hynek z Poděbrad – XV. století

Dekameron – Příběh první

Masetto z Lamporecchia se staví němým a stane se zahradníkem v jednom ženském klášteře, kde se jedna řeholnice přes druhou snaží, aby s ním ležela.

... Nakonec se stalo, že abatyše, jež se těchto věcí do té doby nevěšila, chodila jednoho dne, kdy bylo veliké parno, sama po zahradě a zastihla Masetta (jenž musel následkem nočních jízd odpocívat i po nepatrné denní práci), jak leží ve stínu mandlovníku a spí; a protože mu vítr zdvihl vpředu šat, ležel všecek odkrytý.

Abatyše vidouc, že je zde sama, si prohlédla tu věc a posedly jí tytéž choutky, které přišly před tím i na její řeholničky; probudila tedy Masetta, odvedla si ho do své cely a zde si ho podržela několik dní k náramnému žalu jeptišek truchlících, že jim zahradník nepřichází obdělávat zahradu. A zkoušela a znovu okoušela oné slasti, za kterou před tím ostatní kárávala.

Posléze ho ze své cely poslala zase do jeho jizby, ale velmi často po něm zatoužila a chtěla od něho větší díl, než jaký jí příslušel, takže Masetto je už nemohl tak uspokojit a usoudil, že jeho němota by mu mohla způsobit převeliké škody, kdyby v ní nadále setrval. Proto jedné noci, když byl zase u abatyše, spustil svou vyřídilku a pravil: „Paní, slýchal jsem, že jeden kohout stačí na deset slepic, ale že deset mužů špatně či s velkou námahou uspokojí jednu ženu. A já jich mám obsluhovat devět, na což už za nic na světě nestačím. Tím, co jsem až dosud dělal, jsem už v takovém stavu, že nemohu dokázat ani málo ani mnoho, proto buď mne necháte s Pánembohem odejít, anebo to budete dělat s mírou.“

Když paní uslyšela mluvit toho, jež měla za němého; byla celá zkoprnělá a pravila: „Co má tohle znamenat? Já myslela, že jsi němý.“

„Paní,“ řekl Masetto, „byl jsem němý, ale nikoliv od narození, nýbrž následkem nemoci, která mne připravila o řeč, a teprve dnes v noci jsem poprvé seznal, že se mi vrátila, za což velebím Pánaboha, co mohu nejvíc.“

přeložil Radovan Krátký – 1. vydání 1959

Osip Mandelštam

Na tvá útlá ramena jen karabáč,
jen karabáč, krev, mráz a pláč.

Pro tvé dětské ruce železné úkoly,
železné úkoly, provazy, mozoly.

Pro tvé bosé nohy střepy na cestách,
střepy na cestách a zkrvavený prach.

A já, černá svíce, nesu za tebou svůj svit,
nesu svůj svit, nesmím se pomodlit.

přeložil Jiří Kovtun

Dáno tvým ramínkům pod bičem červenat,
pod bičem červenat, na mraze ohněm plát.

A dětským rukám tvým žehličky zvedávat,
žehličky zvedávat, provázky splétávat.

A bosým nohám tvým po skle je dáno jít,
po skle je dáno jít, po střepích krvavých. . .

Mně – černou za tebe hromničkou hořivat,
hromničkou hořivat, nesmět se modlívat.

1934

přeložil Václav Daněk

Žil Alexandr Hercovič,
židovský muzikant,
ten Schuberta hrál ostopryč,
jak čistý briliant.

Brousil ho pilně den co den,
učil se bez chvatu
a s požitkem a stále jen
jedinou sonátu.

Žil Alexandr Hercovič,
muselo to tak být,
hrál Alexandr Srdcovič,
chtěl srdce rozeznít.

Ať za Schubertem pospíchá,
když venku padá sníh,
ta kráska, která do ticha
odjíždí na saních.

Co s láskou? Přijde vraní skřek,
vždyť není o co stát!
Když hraje hudba-holoubek,
je slast i umírat.

Hrál Alexandr Srdcovič
a srdce mělo klid,
hrál Alexandr Scherzovič
a scherzo začlo znít.

přeložil Jiří Kovtun

Žil Alexandr Hercovič,
židovský muzikant,
ten Schuberta dřel ostopryč
jak čirý briliant.

Od rána, s gustem, po hmatu
– a že ji nějak znal! –
jednu tu věčnou sonátu
nazpaměť vyhrával. . .

A to mu ušlo, Hercovič,
že už je venku tma?
Dal už s tím pokoj, Serdcovič!
Co z toho člověk má?

Jen ať si motiv-nezbeda,
dokavad skřípe sníh,
Schuberta letí vyhledat
a třeba na saních.

S tou hudbou sladkou k zmodrání
smrt není strašná tak.
Tam nás – dva černé kaftany –
pověsí na věšák. . .

To všechno dávno, Hercovič,
protéklo ušima.
Dal už s tím pokoj, Skercovič!
Co z toho člověk má?
1931

přeložil Jan Zábřana

Milan Dvořák

* 29. 9. 1949 Praha

Překladatel z angličtiny a ruštiny. Bratr překladatele Libora Dvořáka (* 1948). V letech 1959–63 žil s rodiči v Moskvě a chodil do ruské školy. V letech 1968–69 pobyl s rodiči také v Indii, ale své angličtině se většinou naučil doma. Původně studoval ekonomii, ale

po zhoršení neléčitelné zrakové vady přešel na obor tlumočnickví-překladatelství, který v roce 1976 na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy absolvoval. Od té doby pracuje jako konferenční tlumočnick ve svobodném povolání. Nejvíce vstoupil ve známost jako překladatel ruských zpívajících básníků, jejichž díla také sám interpretuje. V roce 1999 vzbudil zaslouženou pozornost odborné i čtenářské veřejnosti jeho nový překlad Puškinova Evžena Oněgina. Manželka Daria Dvořáková (* 1951) překládá z angličtiny.

Překlady z angličtiny

Brin, David: Pošťák (Postman; R, Praha, Ivo Železný 1998)

Harrison, Harry: Stroj času značky Hollywood (Technicolor Time Machine; R, Praha, Ivo Železný 1999)

Iacocca, Lee – Novak, William (Arnold): Iacocca. Vlastní životopis (Iacocca; LF, Praha, Institut řízení – Economia 1991, + Daria Dvořáková, Nataša Patočková, Karel Rašín)

Lourie, Richard: Já, Josif Stalin (Joseph Stalin, autobiography; R, Praha, Aurora, 2000)

Thomas, D. M.: Alexandr Solženicyn – století v jeho životě (Alexander Solzhenitsyn – Century in his Life; LF, Praha, Práh 1998 / 1. díl a 1999 / 2. díl, + Daria Dvořáková)

Vaal, Thomas de – Gal (Galová) Carlotta: Čečensko – vítězství a porážky (Chechnya – A Small Victorious War; LF, Praha, Themis 2000)

Překlady z ruštiny

Atlanti drží nebe (VB (výbor ze sovětských písničkářů), Praha, Lidové nakladatelství 1988, + Helena Franková (Milan Dvořák verše Vysockého, Okudžavy, Vizbora a Hachverdžana))

Gribojedov, Aleksandr Sergejevič: Hoře z rozumu (Gore ot uma; D, Praha, Dilia 1986)

Jerofejev, Venedikt: Moskva – Petuški (Sovětská literatura, 1990)

Koně k nezkročení (VB, Praha, Sekce mladé hudby 1983, + Václav Daněk – texty Bulata Okudžavy a průvodní text, Milan Dvořák texty Vladimíra Vysockého)

Pasternak, Boris: Hvězdný déšť (VB, Praha, Československý spisovatel 1989, + další překladatelé)

Puškin, Alexandr Sergejevič: Evžen Oněgin (Jevgenij Oněgin; R ve verších, Praha, Romeo 1999)

Solženicyn, Alexandr: Rusko v troskách. (Rossija v obvale; LF, Praha, Práh 1999)

Vysockij, Vladimír: Pravda a lež (VB - básně a písně, Olomouc, Votobia 1997)

Bulat Okudžava

Полночный троллейбус

Когда мне не в мочь пересилить беду,
когда наступает отчаянье,
я в синий троллейбус сажусь на ходу,
в последний, случайный.

Последний троллейбус, по улице мчи,
верши по бульварам круженье,
чтоб всех подобрать, потерпевших в ночи
крушенье, крушенье.

Последний троллейбус, мне дверь отвори
. Я знаю, как в зябкую полночь

твои пассажиры, матросы твои,
приходят на помощь.

Я с ними не раз уходил от беды,
я к ним прикасался плечами.
Как много, представьте себе, доброты
в молчаньи, в молчаньи.

Последний троллейбус плывет по Москве,
Москва, как река, затухает,
и боль, что скворчком стучала в виске,
стихает, стихает

Исторический роман

В банке темного стекла
Из-под импортного пива
роза красная цвела
гордо и неторопливо.

Исторический роман
сочинял я понемногу,
пробиваясь, как в туман,
от пролога к эпилогу.

Каждый пишет, что он слышит,
каждый слыши, как он дышет,
как он дышет, так и пишет,
не стараясь угодить.
Так природа за хотела.
Почему, не наше дело,
для чего, не нам судить.

Были дали голубы,
было вымысла в избытке,
и из собственной судьбы
я выдергивал по нитке.

В путь героев снаряжал,
наводил о прошлом справки
и поручиком в отставке
сам себя воображал.

Каждый пишет. . .

Вымысел не есть обман,
замысел еще не точка.
Дайте дописать роман
до последнего листочка.

И, пока еще жива
роза красная в бутылке,
дайте выкрикнуть слова,
что давно лежат в копилке.

Каждый пишет. . .

Грузинская песня

Виноградную косточку в теплую землю за-
рою
и лозу поцелую и спелые гроздья сорву.
И друзей позову, на любовь свое сердце на-
строю.
А иначе зачем на земле этой вечной живу.
Собирайтесь-ка, гости мои, на мое угощенье,

говорите мне прямо в лицо, кем пред вами
слыву.

Царь небесный пошлет мне прощение за пре-
грешенья.

А иначе зачем на земле этой вечной живу.

В темнокрасном своем будет петь предо мной
моя Дали,

в чернобелом своем преклоню перед нею главу
и заслушаюсь я и умру от любви и печали.

А иначе зачем на земле этой вечной живу.

А когда заклубится закат, по углам залетая,
пусть опять и опять проплывут предо мной
наяву

синий буйвол и белый орел и форель золо-
тая.

А иначе зачем на земле этой вечной живу.

Když tíha mě zmáhá a žal v hlavě zní
a když v zoufalství jdu ke dnu,
na trolejbus modrý, na ten poslední,
si počkám a sednu.

Pluj, kladkový člunku, tmou bulvárů dál.

V té tmě úskalí tuze zlá jsou.

Těm, kdo v noci zbloudil, kdo v ní ztroskotal,
buď spásou, buď spásou.

Mně otevři dveře a do noci sviť,
do ledové temné vody,
kam tví cestující, ti lodníci tví,
kruh vždycky mi hodí.

Já ramenem svým o jejich opřený
mockrát s nimi plul od zlé smůly.
Snad drželi své laskavé mlčení
mně kvůli, mně kvůli.

Můj trolejbus vplouvá do hasnoucích řek,
do moskevských vod nedozírných,
A bolest, co skrání klove jak špačiček,
se mírní, se mírní.

V láhvi tmavozelené
od zahraničního piva
kvetla růže vznešeně,
krásná, jak už růže bývá.

Já měl svoji úlohu,
psal jsem román historický,
od předmluvy k doslovu
probíjel se metodicky.

Každý píše to, co slyšel.
Slyšel sebe dýchat tiše.
Jak to slyšel, tak to píše,
beze snah se zalíbit.
Je to v nás a my to víme,
ale proč, to netušíme.
Prostě tak to musí být.

Fantazie bylo dost,
v dálkách modravých jsem létal
i svou vlastní zkušenost
občas jako nitku vplétal.

Příběhu jsem vracel tvar,
archaický slovník volil,
viděl jsem sám sebe v roli
poručíka jezdeckva.

Každý píše to, co slyšel. . .

Výmysl, to není klam,
záměr není ještě dílo.
Dovolte, ať dozpívám,
co se dlouho hromadilo.

Dokud růže kvete dál,
dokud v láhvi voní jemně,
rád bych ještě psal a psal
všechna slova, co jsou ve mně.

Každý píše to, co slyšel. . .

Z vína pecičku pokorně uložím do teplé hlíny,
révu políbím, očesám, když hrozen ji obtížil.
Srdce na lásku naladím, pohostím přátele víny.
Pro co jiného na téhle odvěké zemi bych žil.

Jen se scházejte přátelé, já pro vás mám pohoštění,
zpříma dejte mi znát, jakou pověst jsem si vysloužil.
Snad mi za hříchy Pán sešle své laskavé odpuštění.
Pro co jiného na téhle odvěké zemi bych žil.

V šatech svých tmavočervených bude mi zpívat má
Dali,
abych v černobílých hlavu si do dlaní položil.
Budu poslouchat, umřu na všechny své lásky a žaly.
Pro co jiného na téhle odvěké zemi bych žil.

A až soumrak se uloží v koutech a stíny se ztratí,
ať mi před zrakem plují a vlévají krev do mých žil
modří buvoli, orlové bílí a pstruhové zlatí.
Pro co jiného na téhle odvěké zemi bych žil.

přeložil Milan Dvořák

Pranýř překladů

Frazer: Na HBO ve filmu Drsnej Shaft – „tady je má byznys karta“
(má být vizitka)!!! Já chci taky překládat filmy, slibuju, že nebudu
horší! :)

Ghandi: Než Charity odpověděla, zhluboka se nadechla. A stejně
jí připadalo obtížné ta tři slova vyslovit. „Chceme Daniela,“ řekla.
. . . postřílejí vás Danielovy kluzáky dřív, než urazíte deset mil. Řekl
vy, pomyslela si Charity, ne my.

Kristian: Kubrickův snímek 2001: Odysea prostoru (Jean Claude
Carriere – Léta utopie, Bookman, Praha 2004, překlad Helena
Luttererová-Ponešická)

foxoft: Na Primě ve zprávách jsem se právě dozvěděl, že nějaký Ital
má problémy z toho, že zabil svá guinejská prasata.

S_M_Lomoz: Nedá mi to, abych se hned po návratu z Jiráskova Hronova nepodělil o jednu perlu. Jde o překlad nabídky snídaní z restaurace na náměstí.

...

Vajíčka míchaná 2 ks, 1pl rajče, 1pl okurka, petrželka
Gemischt Ei, Gebäck, Getränk (Kaffee, Tee, Fruchtsaft, Mineralwasser, Kakao)

Assorted ova, bread, drink (coffee, tea, juice, mineral water, cocoa)

...

3 nožičky párků, hořčice, křen

Pärchen 3 Pilzstamm, Senf, Meerrettich, Gebäck, Getränk (Kaffee, Tee, Fruchtsaft, Mineralwasser, Kakao)

Couple 3 pettitoes, mustard, horseradish, bread, drink (coffee, tea, juice, mineral water, cocoa)

...

100g šunkový salám, rajče, okurka, kyselá okurka, petrželka, máslo
100g Schinken Teller, Gebäck, Butter, Getränk (Kaffee, Tee, Fruchtsaft, Mineralwasser, Kakao)

100g hammy plate, bread, butter, drink (coffee, tea, juice, mineral water, cocoa)

...

100g eidam, rajče, okurka, kyselá okurka, petrželka, máslo

100g Käsig Teller, Gebäck, Butter, Getränk (Kaffee, Tee, Fruchtsaft, Mineralwasser, Kakao)

100g caseous plate, bread, butter, drink (coffee, tea, juice, mineral water, cocoa)

Rabbit: ad jídelničky – v nádražní restauraci v Tatranské Štrbě měli svého času „Hemendegs so šunkou a vajcami“

Kristian: V české verzi hry Sacred – hádejte, co je za zvířátko MĚSÍČNÍ HUSA.

Peetr: google.sk – „I’m feeling lucky“ (česky Zkusím štěstí) na Google.sk překládají takhle: Tlačidlo „Cítim sa šťastne“ vás automaticky pošle na první výsledek vašho vyhledávání.

anonym: Nejšilenější překlad, co jsem kdy viděl: čistič vzduchu-prázdná (vacuum cleaner)

S_M_Lomoz: Vzpomínám si na jeden naprosto podobný případ ze začátku 90. let z pořadu CANDID CAMERA:

Posadili tam jako při konkurzu chlapíka za manažerský stůl, ať bere a vyřizuje telefony. A do toho mu přišla uklízečka s vysavačem. A on na ni v českém znění (rychlodabing) začal volat „Dejte pryč to vakuum! Jděte s tím vakuem!“

Jestli druhá perla – „Jste seriózní? Buďte seriózní!“ – pochází ze stejného dílu, nevím; ale ozvala se jistě ve stejném cyklu – v CANDID CAMERA. Už chybí snad jedině – „impregnoval ji a ona je teď pregnantní“.

n.: „Bral jsem kokain někdy v roce kolem seržanta Pepře“ . . . Novinky strike again!

King: Včera jsem viděl Krajní meze a (nejsem si úplně jist, tak mě kdyžtak nebijte):

„. . . to je agent FBI, měl bych spíše říci formální agent. . . “ – z kontextu jasně vyplývalo, že se jednalo o bývalého agenta (former)

Kellycat: It’s all about love (= Za všechno může láska), titulky na dvd

Weather will be fine though SCATTERED SHOWERS are expected = bude hezky, až na nějaké ty LIJÁKY. . . (HUH?!)

Nephertiti: Tento vrcholný doklad překladatelského umění jsem spatřila v titulkách k jednomu katastrofickému filmu. . . „Oh Leslie, can you hear me? You must survive, try to hook yourself, try harder, pleeeeeeease..“ = „Neumírej.“

Draxx: Danieli Jackasson v seriálu SG-1 zase vedl tuto krátkou debatu:

Voják: „Panebože, co to je?“

Danieli: „Sarkofágus!!“ (určitě nemluvil latinsky, nebo jo?)

Goldie: Včera v jednom filmu v televizi překlad zněl „dej mi bůra“. Když jsem viděla, jak si ti dva plácli, tak mi došlo, že originále bylo zřejmě „give me five“

Alias: Já už jsem znova někde viděl „Jan Baptista“ (John the Baptist). To je fakt přípustný nebo to jenom jeden debilní překladatel papouškuje po druhém?

Gandhi: Jan Baptista se normálně používá, ne tolik jako Jan Křtitel. . . ale nepovažoval bych to za chybu (i když i mně přijde Jan Křtitel lepší).

Alias: Takže je přípustné například „Baptism of Fire“ přeložit jako „Ohňový baptismus“? :))